

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Per Velde
Arkivsaksnr.: 20/2516

Arkiv: 242

Sign:

Dato:

Utvalg:

Formannskapet
Kommunestyret

27.04.2020
02.06.2020

KAPITALFORHØYELSE I KARMØY NÆRINGSFOND AS

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre vedtar å investere 5.000.000 kroner i en kapitalforhøyelse i Karmøy Næringsfond AS
2. Karmøy kommunestyre gir fullmakt til kommunens representant i selskapets generalforsamling til å stemme for endringer i selskapets vedtekter som følge av kapitalforhøyelsen(e).
3. Beløpet skal dekkes av disposisjonsfond avsatt av utbytteinntekter fra Haugaland Kraft i 2019 for å stimulere ny regional utvikling (ref. KST 34/19). I budsjettskjema 2A Bevilgningsoversikt - investering, gjøres det følgende endring for 2020:
 - a. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper økes med 5.000.000 kroner (egenkapitalinnskudd Karmøy Næringsfond AS)
 - b. Bruk av disposisjonsfond økes med 5.000.000 kroner.

SAKSFRAMSTILLING

Sammendrag av saken:

Smitteverntiltakene som følge av corona-utbruddet har rammet næringslivet i regionen hardt. Bare i løpet av få uker kunne NAV melde om en arbeidsledighet på Haugalandet på rundt 2 prosent økte til rundt 13 prosent (12,3 prosent i Karmøy og 15,2 prosent i Haugesund).

I følge en enkel undersøkelse utført av Næringsforeningen Haugalandet (19.03.2020) svarte 50,8 prosent av medlemsbedriftene at omsetningen var vesentlig redusert, 54,6 prosent svarte at resultatet i 2020 ville bli kritisk eller påvirket i stor grad. 41,6 prosent svarte at permitteringsvarsler var allerede gitt, eller ville meget sannsynlig bli gitt.

Analysen støttes av en fersk analyse fra Menon som er utført på oppdrag av Eksportkreditt om konsekvenser for eksportrettet næring. Det er utarbeidet 3 scenarier, hvor alle sannsynliggjør betydelige utfordringer for næringslivet i tiden framover med bortfall av inntekter og krevende likviditet. Scenariene viser at Vestlandet vil rammes hardest. I det mest negative scenariet vil hele 40 prosent, eller totalt 55.000 sysselsatte i eksportnæringene i vestlandsfylkene bli oppsagt, og mellom 3,5 til 4,5 prosent av alle sysselsatte på tvers av alle næringer. Rogaland har høyest andel eksportrettet næring og er derfor mest utsatt. Isolert for Rogaland viser sårbarhetsanalysen fra Menon at eksportrettet næringsliv i Sola kommune er mest utsatt for oppsigelser. Deretter Karmøy og Haugesund.

Karmøy kommune og de fleste kommunene på Haugalandet har anstrengt kommuneregnskap. Driftsbudsjettet gir lite handlingsrom for bruk av virkemidler som tilskudd og ettergivelse av kommunale skatter og avgifter. Derimot gir balanseregnskapet betydelig mer handlingsrom, og det er allerede satt av i overkant av 21 millioner kroner til næringsutvikling på «disposisjonsfond». Primært bør disse midlene benyttes til å sette «kapital i arbeid», slik at ikke handlingsrommet i kommuneregnskapet (driften) blir svekket. Det vil si investering for å øke verdiskaping og sysselsetningen i privat sektor som grunnlag for å opprettholde skatteinngangen til kommunen. Kommunen må kunne ha tillit til at regjeringens tiltakspakker med kompensasjonsordninger, likviditetslån, garantier, m.m. i første rekke ivaretar næringslivets akutte behov for hjelp. Kommunen bør kunne begrense sine tiltak til å komplementere regjeringens tiltak, og ordninger som må ivareta særlige lokale behov.

Erfaringene med Karmøy Næringsfond AS som ble etablert i 2018 er gode. Næringsfondet har allerede mandat for å bidra med kapitalinnskudd i små- og mellomstore bedrifter som er i omstilling. Økt kapitalisering av næringsfondet vil gi et større handlingsrom for å kunne bistå næringslivet i omstillingsprosesser.

Fakta/saksopplysninger:

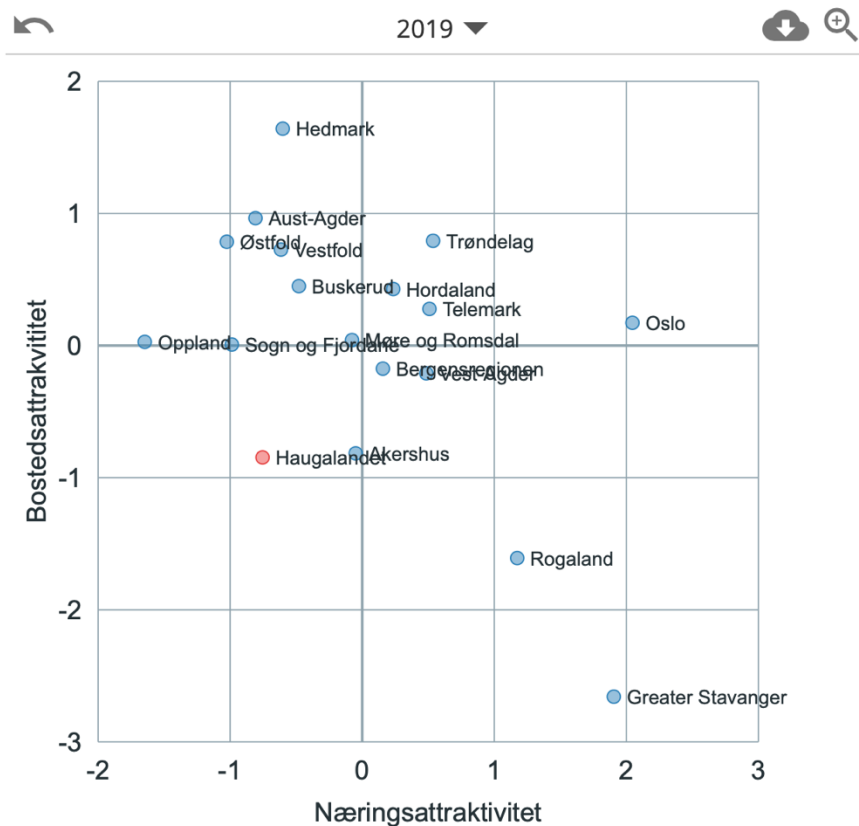
Verdiskaping fram til 2019

På oppdrag fra Karmøy kommune og Haugaland Vekst, har Menon (2019) gjennomført en analyse av verdiskapingen på Haugalandet. Analysen viser verdiskaping fra 2010 til og med 2018. Veksten i privat verdiskapingen på Haugalandet var på 32 prosent, og ligger klart etter Bergensregionen på 41 prosent og Stavangerregionen på 59 prosent. På grunn at Haugalandet er et felles bo- og arbeidsmarked må verdiskapingen sees under ett. Mange arbeidstakere bor i en kommune og arbeider i en annen kommune. For Karmøy som har mye utpendling, slår dette særlig negativt ut. Isolert for Karmøy var veksten kun 5 prosent. På grunn av størrelsen på økonomien i næringslivet i kommunen, trekkes hele regionen ned. Holdes privat verdiskaping i Karmøy utenfor, var privat verdiskapingen på Haugalandet 44 prosent. Altså på nivå med Bergensregionen.

Kommune	2010	2018	Vekst
Haugesund	12,5	17,8	42 %
Karmøy	9,8	10,3	5 %
Tysvær	4,3	5,7	33 %
Vindafjord	2,1	3,1	46 %
Suldal	1,2	2,4	107 %
Sauda	1,7	2,2	25 %
Etne	0,5	0,7	62 %
Sveio	0,3	0,5	80 %
Bokn	0,1	0,2	40 %
Utsira	0,0	0,0	-5 %
Haugesundregionen	32,5	43,0	32 %
Bergensregionen	109,3	154,7	41 %
Stavangerregionen	362,2	577,6	59 %

Attraktivitet fram til 2019

En annen analyse som nylig er gjennomført av Telemarkforskning, også på oppdrag fra Karmøy kommune og Haugaland Vekst, bekrefter resultatene fra Menon. Attraktiviteten til Haugalandet i 2018 viser negativ verdi, både bo-attraktivitet og næringsattraktivitet. Stavangerregionen (Greater Stavanger) ligger på landstoppen i næringsattraktivitet, men ligger på bunn i bostedsattraktivitet.

Figur 3.1.1 Normalisert bosteds- og næringsattraktivitet i 2019

Kilde: <https://regionalanalyse.no/report/11010/3/1>

Haugalandet hadde sterkere vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet enn resten av landet fram til 2011. Etter 2011 har utviklingen i næringslivet på Haugalandet blitt svakere enn landsgjennomsnittet. I det offentlige har antall arbeidsplasser mellom 2000 og 2019 utviklet seg ganske likt landsgjennomsnittet.

Et lite lyspunkt i siste analyse for 2019 som er under utarbeidelse, viser Karmøy, sammen med Haugesund og Sauda, en arbeidsplassvekst nær landsgjennomsnittet. Bokn, Tysvær, og Etne hadde noe sterkere arbeidsplassvekst enn landsgjennomsnittet, mens Vindafjord, Sveio, Suldal og Utsira hadde svakere vekst enn landet. (Kilde: <http://interstats.io:82/rapport/12007/1/1>)

Regional effekt av corona og oljeprisfall for eksportrettet næringsliv

Den ferskeste analysen om effekt av corona-situasjonen er en analyse som ble presentert 31.03.2020. Analysen er utarbeidet Menon på oppdrag fra Eksportkreditt (statlig selskap, underlagt Nærings- og fiskeridepartementet for å tilby norsk næringsliv konkurransedyktig eksportfinansiering).

Analysen viser eksportindustrien på Vestlandet rammes hardest av corona og oljeprisfallet. 20.000 eksportarbeidsplasser kan bli borte i Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal fylker i 2020. Samlet for hele landet står 50.000 arbeidsplasser i eksportindustrien i Norge i fare. Av disse tallene risikerer Rogaland 10.000 tapte arbeidsplasser eller 4,75 prosent av privat sysselsetning i 2020.

Det er de fire eksportnæringer prosessindustri, sjømat, reiseliv, og maritim og offshore leverandørindustri, som er analysert. Disse representerer 70 prosent av norsk eksport, utenom olje- og gass. Maritim- og offshore leverandørindustri er spesielt utsatt, og kan få konsekvenser for hundrevis av underleverandører. Frem mot 2023 kan omsetningsfallet bli på mer enn 1.000 milliarder kroner. Dette kan videre påvirke videreutviklingen av nye eksportnæringer og det grønne skiftet gjennom flytende havvind, grønn skipsfart og annen teknologiutvikling.

Det er mange usikkerhetsfaktorer i prognosene. Derfor bygger analysen på tre scenarier.

- Scenario 1: Koronasmitten vil være relativt kortvarig og samtidig vil norske og internasjonale myndigheters tiltak mot spredning av viruset være effektive. Norsk og internasjonal økonomi vil som konsekvens vokse igjen etter sommeren. Etter et kortvarig fall vil verden raskt komme opp på et produksjonsnivå like under det nivå som var før krisen.
- Scenario 2: Pandemien vil trekke ut i tid. Samtidig vil verdens tiltak mot spredning virke, noe som betyr at produksjon ta seg opp tidlig på høsten. Den lave oljeprisen vil imidlertid bety at norsk produksjon forblir noe lavere.
- Scenario 3: Også her vil pandemien trekke ut, og både smittefaren og dødeligheten er høyere enn ventet. Samtidig virker verdens tiltak mot spredning ikke spesielt godt, men de fortsetter likevel. Krisen øker landenes ønske om å beskytte egne verdikjeder, og vilje til å legge til rette for global handel faller markant. Global økonomisk vekst faller markant.

Næringslivet i Karmøy kommune har høy «eksportintensitet» (eksportverdi pr. sysselsatt), som i utgangspunktet vitner om at næringslivet klarer å produsere varer og tjenester som markeder i utlandet etterspør. Høy grad av eksport er normalt en styrke. Samtidig betyr høy eksportintensitet også at næringslivet i kommunen potensielt er sårbar for tilbakeslag i den globale økonomien, eller store fall i oljeprisen. Næringslivet i Karmøy har høyest eksportverdi pr. sysselsatt i hele Rogaland. Næringslivet i Sola kommune har høyest eksportintensitet innen maritim- og offshore leverandørindustri. Samlet sett er da Sola vurdert å ha høyest risiko for oppsigelser i Rogaland, tett fulgt av Karmøy, Haugesund. Blant de kommunene i Rogaland med minst risiko for oppsigelser er Tysvær og Vindafjord.

Kilde: <https://www.eksportkreditt.no/wp-content/uploads/2020/04/Menon-publikasjon-38-2020-med-vedlegg2.pdf>

Karmøy Næringsfond AS

Karmøy Næringsfond AS ble stiftet av Karmøy kommune 06.04.2018, med en stiftelseskapital på 6,75 millioner kroner delvis hentet fra tidligere passivt næringsfond og restverdiene etter Karmøy Omstillingsselskap AS. Næringsfondet er 100 prosent eid av Karmøy kommune. Selskapets formål er:

«Selskapets formål er å investere i små og mellomstore private virksomheter med den hensikt å vareta og skape nye arbeidsplasser i kommunen og gi konkurransedyktig avkastning til eierne gjennom utvikling og salg av disse virksomhetene, samt hva hermed står i forbindelse med dette og annen virksomhet».

I eierstrategien er investeringsstrategien tydeliggjort med tre kategorier «målselskaper»:

1. Investeringer i tidlig vekstfase: Karmøy Næringsfond kan gjøre investeringer i gründerselskap som er i tidlig vekstfase. I denne fasen har selskapene kommersiell omsetning, men oftest ikke oppnådd positiv kontantstrøm. Selskaper med størst potensiale for å skape varige arbeidsplasser skal prioriteres foran andre investeringsobjekter.
2. Investeringer i SMB-bedrifter som deltar i et vekstprogram: Karmøy Næringsfond kan gjøre investeringer i etablerte SMB-bedrifter (under 100 ansatte) som utvikler en vekststrategi som vil gi nye arbeidsplasser i kommunen og krever tilførsel av ny kapital til selskapet. Selskaper med størst potensiale for å skape varige arbeidsplasser skal prioriteres foran andre investeringsobjekter.
3. Investeringer i krevende omstillinger: Karmøy Næringsfond kan også gjør investeringer i SMB-bedrifter som er i en krevende omstilling, men har potensiale til å oppnå lønnsomhet og redde eksisterende arbeidsplasser i kommunen. Disse selskapene skaper positiv kontantstrøm, men trenger kapital for ekspandere videre med nye produkter, nye markedssegmenter, nye geografiske markeder, m.m.

Videre er det definert at næringsfondet skal ha en differensiert portefølje, og skal ikke eksponeres med mer enn 1,2 millioner i hvert målselskap. Tidshorizonten på engasjementene skal primært ikke være lenger enn 3 år. Hensikten er å bidra til at eksisterende aksjonærer lettere kan hente inn ekstern kapitalisering av selskapet, eller at eksisterende aksjonærer gis rett til å kjøpe tilbake næringsfondets aksjeandeler (opsjon). Videre har næringsfondet en «følger-strategi», og skal primært investere i selskap hvor andre eksterne investorer og kreditorer eksponeres i selskapet. Karmøy Næringsfond skal aldri bidra med mer enn 50 prosent av selskapets totale kapitalbehov. Dette betyr at for hver krone næringsfondet investerer skal det utløse over en krone i private investeringer, og gi en «multiplikatoreffekt» på tilgjengelig kapital tilgjengelig for små- og mellomstore bedrifter.

I forbindelse med stiftelsen av næringsfondet ble det inngått en forvaltningsavtale med Validé Haugesundregionen AS, som har siden starten mottatt 10 søknader. 4 av disse er innvilget, 3 er utsatt eller trukket etter ønske fra søker, 2 har fått avslag, og 1 er under behandling. 2 selskaper var vurdert og innvilget før Validé Haugesundregionen overtok forvaltningen av næringsfondet. Pr. dato har næringsfondet 6 selskaper i porteføljen:

Selskap	Selskapets formål	Co-invest samme kurs	Investert beløp	Eierandel p.t.
Norcable AS	Selskapet produserer aluminiumsledere til kabelfabrikk som isolerer lederne og videreselger som ferdig kabel. Et annet produktområde er uisolerte hengelinjer til e-verk.	Bank Innovasjon Norge Ca. 12 MNOK	1.000.000	Lån

Norvegen Media AS	Deltakelse i medievirksomhet, og virksomhet med å utvikle en regional arena for næringslivsnytt	850.000	300.000	20 %
Apias AS	Selskapet driver med produksjon og salg av ladekabler for mobil og nettbrett.	800.000	400.000	1,89 %
Sky of Norway AS	IT-selskap som har utviklet en ny forretningsmodell rettet mot markedet for uavhengige interiørdesignere.	2.360.000	250.000	2,14 %
Alginor ASA	Bedriftens hovedmål er å utvikle og etablere bioraffineri for totalutnyttelse av stortare.	4.600.000	1.100.000	1,20 %
Terp AS	Selskapets formål er utvikling og kommersialisering av webtjenester og produkter relatert til adaptive lærebøker	3.700.000	500.000	0,8 %
SUM		24.310.000	3.550.000	

Fondets størrelse var på 6 750 000,- og 3.550.000 er investert, og bidratt i å framskaffe over 24 millioner kroner i egenkapital eller lånefinansiering. Dette gir en «multiplikatoreffekt» på nesten 7 gangen. Av fondets midler blir det trukket et forvaltningshonorar (3 %) og andre kostnader (regnskap, advokat). Tilgjengelig kapital er pr. dato kr. 2 897 424,-. Selskapet får ikke mva-refusjon.

To av «målselskapene» var i «krevende omstillinger» (jmf. kategori 3 i investeringsstrategien). I begge selskapene har ansatte overtatt eller deltatt i eierskapet i målselskapet for å videreføre virksomheten og egne arbeidsplasser, samt å skape flere nye arbeidsplasser. De øvrige 4 selskapene i porteføljen er tidligfaseselskaper hvor det er sannsynliggjort vil oppnå en sterk vekst og jobbskaping, og gi en avkastning i samsvar med kravene i eierstrategien.

Vurdering:

Coronakrise og oljeprisfall rammer næringslivet hardt, og særlig eksportnæringene: prosessindustri, sjømat, reiseliv, og maritim og offshore leverandørindustri. Dette går særlig ut over fylkene på Vestlandet. I Rogaland kan 10.000 eksportarbeidsplasser bli borte allerede i 2020. Etter Sola kommune, er næringslivet i Karmøy og Haugesund vurdert å være mest utsatt for oppsigelser i følge Menon Economics.

Analysen fra Menon samsvarer med en langt enklere undersøkelse utført av Næringsforeningen Haugalandet (19.03.2020) hvor 50,8 prosent av medlemsbedriftene svarte at omsetningen var vesentlig redusert, 54,6 prosent svarte at resultatet ville i 2020 bli kritisk eller påvirket i stor grad. 41,6 prosent svarte at permitteringsvarsler var allerede gitt, eller ville meget sannsynlig bli gitt.

Regjeringen har lansert betydelige tiltakspakker til næringslivet. Tilbakemeldingene fra næringslivet er foreløpig at de treffer noenlunde etter hensikten. Tap og oppsigelser er likevel uunngåelig, og det vil bli krevende for mange virksomheter. I følge uttalelser fra Menon er det å forvente, særlig for små- og mellomstore bedrifter, at det vil komme et «eierskifte». Noen virksomheter vil avvikles eller gå konkurs, og det forventes at flere vil overtas av de ansatte. Dette er ikke ukjent situasjon fra tidligere nasjonale kriser, jmf. finanskrisen. Det vil bli «slitasje» på selskapenes egenkapital og vil føre til lavere omstillingsevne og evne til å utvikle nye

produkter og tjenester. Ansatte har kompetansen, men mangler ofte kapitalen som er nødvendig for å lykkes. Det er innenfor kapitaltilgang kommunen kan gjøre den største «forskjellen».

Karmøy kommune og de fleste kommunene på Haugalandet har anstrengt kommuneregnskap. Driftsbudsjettet gir lite handlingsrom for bruk av virkemidler som tilskudd og ettergivelse av kommunale skatter og avgifter. Derimot gir balanseregnskapet betydelig mer handlingsrom, og det er allerede satt av i overkant av 21 millioner kroner til næringsutvikling på «disposisjonsfond».

Næringsutvikling gjennom kapitaltilgang er et viktig virkemiddel som påvirker kommunens driftsregnskap direkte. Investeringer med kommunens «frie kapital» fører til at «kapitalen kommer arbeid», og vil sammen med arbeidskraft med riktig kompetanse føre til verdiskaping og jobbvekst. Slike investeringer er krevende, og forvaltningssamarbeidet om næringsfondet med Validé Haugesundregionen AS er gode. Validé er en inkubator for tidligfase selskaper og har spisskompetanse på dette fagområdet.

Effekten som corona og oljeprisfallet vil få på kommuneregnskapet er ikke kartlagt tilfredsstillende enda. Det er rimelig sikkert at kommunen vil få redusert skatteinngang. Fungerer de statlige ordningene tilfredsstillende, bør kommunen i første omgang derfor begrense sine tiltak til å komplementere statlige tiltak, og gjøre tiltak som i varetar særlige lokale behov. Investeringer i privat verdiskaping vil i denne situasjonen være en «vinn-vinn-situasjon».

Rådmannens kommentarer:

Når privat næringsliv i Karmøy fra før har svak utvikling i verdiskapingen, blir situasjonen med corona og oljeprisfall ekstra alvorlig. Bare i løpet av få uker kunne NAV melde om en arbeidsledighet på Haugalandet på rundt 2 prosent økte til rundt 13 prosent (12,3 prosent i Karmøy og 15,2 prosent i Haugesund).

Analyser viser næringslivet i Karmøy har høy eksportintensitet og er svært utsatt for oppsigelser i tiden framover. Menon forventer at mange små- og mellomstore bedrifter vil måtte avvikle eller gå konkurs. Det vil kunne åpne for eierskifter hvor ansatte overtar virksomhetene. Verdiskaping krever både arbeidskraft med riktig kompetanse og kapital.

Kommunen har positiv erfaring fra å gjøre kapital tilgjengelig for vekstbedrifter og bedrifter i omstilling gjennom Karmøy Næringsfond AS. Næringsfondets formål er å investere i små og mellomstore private virksomheter med den hensikt å vareta og skape nye arbeidsplasser i kommunen og samtidig gi konkurransedyktig avkastning. Det betyr å bidra med egenkapital til levedyktige små- og mellomstorebedrifter i kommunen. Fondets størrelse var på 6 750 000,- og 3.550.000 er nå investert. Næringsfondet er ikke påført tap siden oppstarten i 2018. Fondets investeringer har bidratt til å framskaffe over 24 millioner kroner i egenkapital eller lånefinansiering. Det vil si at for hver krone fondet har investert, har det utløst nesten 7 kroner i annen privat eller statlig finansiering. Næringsfondets virksomhet utgjør derfor en «forskjell». Ved å tilføre kapital til fondet vil det kunne øke muligheten for næringsfondet til å involvere seg mer i virksomheter som nå må gå gjennom en omstilling. Dette kan bidra til bremse de negative konsekvensene av corona og oljeprisfallet, og få raskere sysselsetning av de arbeidstakerne som nå rammes.

Rådmannens konklusjon:

Kommunestyret (sak 34/19) har tidligere satt av ca. 21 millioner på disposisjonsfond» til å anvende til næringsutvikling. Avsetningen ble gjort fra en andel av utbyttet fra Haugaland Kraft AS i 2019. Rådmannen foreslår å bygge videre på de gode erfaringene fra Karmøy Næringsfond AS og øke handlingsrommet til å delta i «omstillingen» som følge av corona og oljeprisfallet med et kapitalinnskudd på 5 millioner kroner. Investeringene aktiveres som en investeringspost i kommunens balanse i form av økt aksjekapital i næringsfondet.

Rådmannen i Karmøy, 14.04.2020

Vibeke Vikse Johnsen
sign.

Oversikt over vedlegg: Ingen